

GREAT BRITAIN

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
ONLINE CONFERENCE

INTERDISCIPLINE INNOVATION
AND SCIENTIFIC RESEARCH
CONFERENCE

 2024 YEAR

GREAT BRITAIN, LONDON

ISOC
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
ONLINE
CONFERENCES

**INTERDISCIPLINE INNOVATION AND
SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE**
International scientific-online conference

Part 19

April 15th

COLLECTIONS OF SCIENTIFIC WORKS

LONDON 2024

INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE:
a collection of scientific works of the International scientific online
conference (15th April, 2024) – Great Britain, London: "CESS", 2024.
Part 19 – 198p.

Chief editor:

Candra Zonyfar - PhD Universitas Buana Perjuangan Karawang,
Indonesia Sunmoon University, South Korea.

Editorial board:

Martha Merrill - PhD Kent State University, USA

David Pearce - ScD Washington, D.C., USA

Emma Sabzalieva - PhD Toronto, Canada

Languages of publication: русский, english, қазақша, о'zbek, limba
română, кыргыз тили, Հայերեն....

The collection consists of scientific researches of scientists, graduate
students and students who took part in the International Scientific online
conference.

"INTERDISCIPLINE INNOVATION AND SCIENTIFIC RESEARCH
CONFERENCE". Which took place in London on April 15th, 2024.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers
in higher education establishments. They can be used in education,
including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain
bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was
accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The
authors are responsible for content, researches results and errors.

© "CESS", 2024
© Authors, 2024

Table:

Abdulkhamidov Abduvali Kholmirzaev Saidkamol Umurkulov Khusniddin <i>EFFECTS OF SGLT2 INHIBITORS ON CARDIAC FUNCTION IN CHRONIC HEART FAILURE</i>	8
Ismailova Fatima <i>THE "BLUEST EYE" BY TONY MORRISON AS A VIEW OF REAL AND VIVID SOCIAL LIFE</i>	11
Ruzieva Sokhibjamol Nuralievna Sotvoldiyeva Sabrina Burxon qizi Khalikova Madina Shukhratovna <i>FPGA DESIGN IN SOFTWARE ENVIRONMENT</i>	18
Narkenbayeva Asemgul Adilbekovna <i>FORMATION OF PROFESSIONAL AND METHODOLOGICAL COMPETENCE OF THE FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHER BASED ON CREDIT-MODULE TEACHING TECHNOLOGY</i>	22
Jurayeva Zulfiyakhan <i>"CONCEPT OF LOGARITHM" TO STUDENTS OF VOCATIONAL SCHOOL. LOGARITHMIC FUNCTION AND ITS PROPERTIES. PROCEDURE FOR DEVELOPING THE SCENARIO OF THE "GRAPHIC" MODULE</i>	25
Kadirova Dilfuza Alisherovna Zuhraxon Xoldaraliyeva Ravshanbek qizi <i>METHODS AND TECHNIQUES IN SPEAKING TEACHING LANGUAGE LEARNERS</i>	28
Tukhtaboeva Nasiba <i>THE PROCEDURE FOR COMPILING THE CONTENT OF THE SUBJECTS IN THE CALENDAR SUBJECT PLAN ON THE BASIS OF THE WORKING CURRICULUM OF SCIENCE (MODULE) IN PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	32
Olimov Elyor Fazliddin ugli <i>CHARACTERISTICS OF PUBLIC SECTOR EXPENDITURES</i>	35
Ражабова Раъно Зариповна <i>ТЕЗ АЙТИШЛАР СТИЛИЗАЦИЯСИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАР</i>	38
Насиба Норова Бахтиёрловна <i>ИЖОДКОРНИНГ БАДИИЙ САНЪАТЛАРНИ ҚЎЛЛАШДАГИ МАҲОРАТИ (УСМОН ҚЎЧҚОР ЛИРИКАСИ МИСОЛИДА)</i>	46
Латипов Хаёт Рамазонович <i>"ЛИСОН УТ-ТАЙР"ДА МАЪРИФАТ ТАЛҚИНИ ВА ОРИФ ОБРАЗИ ТАСВИРИ</i>	57
Nigina Umurova Raximovna	64

ИЖОДКОРНИНГ БАДИИЙ САНЪАТЛАРНИ ҚЎЛЛАШДАГИ МАҲОРАТИ (УСМОН ҚЎЧҚОР ЛИРИКАСИ МИСОЛИДА)

Насиба Норова Бахтиёровна

Бух ДУ ўзбек адабиёти кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Мақолада ўзбек шеъриятининг йирик вакилларида бири Усмон Қўчқор лирикасининг ўзига хослиги ва бунда бадиий санъатларни қўллашдаги маҳорати масалалари тадқиқ этилган, шоирнинг маҳорати мисоллар асосида кўрсатиб берилган. Бадиий санъатларни таҳлил қилиш асосида, ҳозирги ўзбек шеъриятининг ютуқлари, ижодкорнинг индивидуал услуби, қарашлари ҳам акс эттирилган. Таҳлилга тортилган мисралар Усмон Қўчқорнинг “Аксиз садолар”, “Оғир карвон” шеърий тўпламларидан ўрин олган.

Калит сўзлар: шоир, лирика, кўчма маъно, бадиий санъат, истиора, ташбеҳ, тазод, талмеҳ, тажнис, аксиморон, муболаға

КИРИШ

Кўп асрлик ўзбек шеърияти ҳозирда ҳам давр руҳини, замондошларга хос туғуларни акс эттиришда еткчилик қилмоқда. У ҳамон миллий адабиётимизнинг етакчи тури ҳисобланади. Ўтган асрнинг етмишинчи ва мустақиллик йилларида ўзбек шеъриятида янги овозлар, янги руҳият, янги қарашлар пайдо бўлди. Абдулла Орипов, Рауф Парфи, Эркин Воҳидов, Омон Матжон, Ҳалима Худойбердиева, Шавкат Раҳмон, Усмон Азим, Икром Отамурод, Фарида Афрўз, Муҳаммад Юсуф, Усмон Қўчқор, Зебо Мирзаева, Иқбол Мирзо... каби шоирлар ижодида олам ҳодисалари ва одамларнинг қалб ҳиссиётларини шоирона назар билан баҳолаш кўзга ташланди.

“Шеъриятимизга 70- йилларда кириб келган авлоднинг ижодий фаолияти узоқ вақт адабиётимизни ўз исканжасига олган мафкура тазйиқидан бирмунча эркин тарзда бошланди ва 80-йиллар ўрталаридан бошлаб ундан, асосан, халос бўлиб борди. 70-йиллар авлоди юртимиздаги мавжуд ҳолат, халқнинг фоже аҳволи, ўтмиш ва келажагига янги назар солди. Шунинг натижасида бу авлод, сафларидан фарқли ўлароқ Ватан истиқболини коммунизм ғояси билан боғлиқ ҳолда кўрмади. Аксинча, у ғоя ўз умрини яшаб бўлганини, расмий мафкура шиорлари билан ҳақиқий ҳолат орасида тубсиз жар ҳосил бўлганини теран ҳис қилди ва шунинг натижасида юртнинг истиқболини истиқлол билан боғлиқ ҳолда тасаввур қила бошлади”. [11,192]

Ватан, Истиқлол, Эрк ғоялари шеърларида Мустақилликнинг илк насмлари янглиғ кириб келди. Истибодни тугаб, озодликка, истиқлолга эришишни орзу қилишди. Чўлпонлар, Қодирийлар, Усмон Носирлар орзу қилган кунлар яқинлашаётганлиги баралла, баланд пардаларда куйланди. Бу мавзу ҳар бир

ижодкорда турфа хил талқин қилинсада ,бир маслак, бир ғоя, бир туйғу уларни бирлаштириб турди, у ҳам бўлса Истиқлол, Озодлик, Мустақиллик! Ижодкорлар қалами ана шу ғоялар халқнинг онгига кириши учун чархланди.

Ўзбек шеъриятида ўз ўрнига эга, ўзига хос услуб ярата олган ижодкорлар талайгина. Замондошларининг ўй-фикрлари, орзу-истаклари, қарашлари, кечинмаларини поэтик тарзда тасвирлаш, уни сўз орқали ифодалаш, ижодкордан катта маҳорат талаб қилади. Ўзига хос маҳорати билан ўтган асрнинг 70-йилларида шеъриятимизга кириб келган ижодкорлардан бири Усмон Кўчқордир.У 1953-йил Бухоро вилояти, Шофиркон туманида дунёга келган.Тошкент Давлат Университети(ҳозирги УзМу)да таҳсил олган. Шофиркондаги ўрта мактабда ўзбек тили ва адабиётидан дарс берди. Шундан сўнг “Чўлпон” (1968-1989), “Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат” (1991-1997) ҳамда “Маънавият” (1997-2011) нашриётларида, “Ёшлик “, “Жаҳон адабиёти” журналларида фаолият олиб борди. “Хаяжонга кўмилган дунё ”, “Уйқудаги минора” , “Акссиз садолар”, “Оғир карвон”, каби шеърий тўпламлари, “Чамангул”(1989) эртақ-достони,“Широқ “ (1997) ривоят-достони “Қувғин” достони, “Имом Бухорий” шеърий драмалари чоп этилган. Шоир таржимон сифатида Озарбайжон ёзувчиларидан Саййид Имомиддин Насимий, Ҳусайн Жовид, Юсуф Самад ўғли, Анор, Собир Рустамхонли, Ҳидоят каби адибларнинг асарларини ўзбек тилига таржима қилди. Шоир “Меҳнат шухрати” ордени(1997), “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими” унвони(1999) билан тақдирланган.

XX аср ўзбек шеъриятининг истеъдодли вакилларида бири Усмон Кўчқор услуби ўзига хос истиораларнинг қуюқ қўлланиши билан ажралиб туради. Шоир услубидаги бу ўзига хослик, бир тарафдан, Шарқ мумтоз шеърияти, халқона оҳанглар билан боғланса; иккинчи тарафдан эса, ижодкор томонидан амалга оширилган таржималарнинг таъсири билан изоҳланади.

Асосий қисм: Адабиётда сўзларни ўз ва кўчма маъноларида қўллаш бир қанча бадий санъатларни юзга келтиради. Истиора ўхшашлик асосида маъно кўчиши демак. Истиорада сўз ўз маъносидан чекиниб, кўчма маънода қўлланади, бу кўчиш эса нарса-ҳодисалар ўртасидаги (предметнинг-предметга, белгининг-белгига, ҳаракатнинг-ҳаракатга) ўхшашлиги асосида юз беради. “Истиоранинг маъноси бир нарсани ориятга олишдир ва бу санъатнинг моҳияти шундан иборат,—деб ёзган аллома ва шоир Рашидиддин Ватвот,—ҳар сўзнинг ҳақиқий маъноси бўлиб, шоир...сўзни шу маъно нуқтаи назаридан нақл қилади ва бошқа бир ўринда ўша сўзни орият учун (бошқа маънода) ишлатади. Агар истиора табиий бўлса, сўзга гўзаллик бағишлайди” .[2,78-80]

Бадий адабиётда энг кўп қўлланидиган санъатлардан бири бу истиорадир. “Акссиз садолар” шеърий тўпламига кирган шеърларнинг аксарияти таркибида ҳам кўплаб истиораларни учратиш мумкин:

Фалакларда чақнаб турсин ўт,
Қалдиروқлар қалдираб турсин.
Йўлларинга сувсепсин булут
Йўлларингни шамол супурсин.[9,43]

Бу ўринда ўт сўзи осмонни ёритиб турган қуёш ёки ой маъносини ифодалаган. Адабиётшунос олима Лайло Шарипова ўт сўзининг бир нечта маъноларини қуйидагича ифодалайди: “Халқ қўшиқларида ҳам, ёзма шеърятда ҳам оловнинг барча турлари қўлланилади. Икки адабиётда ҳам олов образи, аввало, севги, оила, фарзанд маъносини баъзан бузғунчиликни англатади. Оғзаки шеърятда унинг маънодоши “ўт” ишлатилиб, бирикма ҳолида ишқ ўти тарзда қўлланилиши мумкин”. [6,133] Фалакда ўтнинг чақнаши, булутнинг сув сепиши, йўлларни супурги эмас шамол супуриши ҳаракатнинг бошқа бир ҳаракатга кўчиши асосида пайдо бўлган.

Ижодкор деган хос мартаба йўқдир,
Ижод-қора меҳнат, аёвсиз меҳнат,
Истеъдод ижодни тутгувчи ўқдир,
Тағин сув-ҳаводек зарур ҳақиқат.[10,16]

“Ўзбек тилининг изоҳли” луғатида қора сўзининг ўндан ортиқ маънолари берилган. Шулардан кўчма маънода “қора сўзи – умуман салбий белгини, салбий белгига эгаликни, ёмон маъноларини англатган”. [5,381] “Навоий сабоғи”, “Бобур сабоғи”, “Қодирий сабоғи”, “Қаҳҳор сабоғи”, “Охирги сабоғ” деган туркум шеърлар орасидан олинган ушбу сатрларда белгининг бошқа бир белгига кўчиши асосида истиора санъати юзага келтирилган. Ҳар бир ижодкор учун ижод майдони машаққатлар қора меҳнатлар, аёвсиз меҳнатларга эгаллигини айтаётган бўлса, бироқ бу машаққат-у меҳнатлар халқ маънавияти учун сув ва ҳаводек зарурлиги шу ўринда ажойиб ташбеҳларда ифодланган.

“Агар образ хиралаша бошласа, истиора йўққа чиқиши мумкин, лекин улар ўрнини кўпинча янги истиора эгаллайди. Чунки, “Шеър кенгайтирилган истиора” дир. Шу сабабдан ҳам шоир образдаги тасвир ва таъсирчанликни сусайтирмаслик учун ҳар бир мисранининг ўзида бир нечта истиоралардан фойдалангани ҳолда шеърдаги характер ҳамда ҳолатларни атрофлича изоҳлашга эришади”. [5,52]

Ўнга боссанг –янтоқдир,
Сўлинг қийоқ севгилим,
Ёлғиз оёқ бу йўлда
Ёлғиз оёқ севгилим,
Елкасида сочлари
Майда тароқ севгилим
Қийоғини ўргали
Топмас ўроқ севгилим.

Шеърда табиатнинг ҳар бир унсури жонлантирилган. Тонг – эринчоқ, чунки туманлар ичида зўрға ёришади; қийоқ (ингичка, узун-узун, кескир баргли кўп йиллик ўт) йиғлайди – япроқлари тонгги шудрингларга ғарқ, чечаклар жилмайади – тонгги қуёш ёғдулари туфайли тонг сўлғинлигини йўқотади, гийоҳлар чўмилади – шамолда чўмилганлик ҳаракати билан тебранади. Буларнинг барчаси бир бўлиб, тонгнинг уйғониш палласи эканлигини англатади. Гийоҳларнинг шамолда чўмилиши эса жуда оҳори топилма. Зеро, майин тонгги шабадада тўлқинланиб ётган гийоҳлар чиндан ҳам денгизни эслатади. Шу ўринда юқорида айтганимиздек, қийоқнинг ингичка япроқлари, лирик қахрамон севгилисининг майда тарам сочларига қиёсланади.

У.Кўчқор шеърларида зид маъноли сўзларнинг ҳам ўзига хос қўлланганини кўриш мумкин. Бадий адабиётда бу тазод санъатини юзага келтиришини ҳаммамиз яхши биламиз. “Тазод (араб.қаршилантириш) – бир-бирига зид тушунчаларни ифода этувчи сўзларни маълум бир эстетик мақсадда бир-бирига боғлаб ишлатиш усули. Аллома ва шоир Шайх Аҳмад ибн Худойдод Тарозий ўзининг “Фунунну-л-балоға” асарида “тазодни” “Ал-мутазод” [1,380] деб номлагани ҳақида маълумотлар етиб келган. Бунинг ёрқин наъмуналарини қуйидаги мисраларда кўришимиз мумкин:

Навоийда неки сабоқ ўқидим,

Бу дунёда қаро недур, не оқ ўқидим. [10,13]

“Халқ кўшиқларида қора сифатлаши ҳам кенг қўлланилади. Маълумки, қора ранг жуда қадимдан ёвузлик, ўлим, дахшатлар, ер ости дунёси, омадсизлик, азоб-укубат, бахтсизлик, беморлик, сеҳр-жоду, тун, қоронғулик, қалб сири, куч-қудрат, кўрқув ва ҳаяжон, яширин ва номаълум воқеа-ҳодисалар тимсоли сифатида идрок этиб келинган. Аммо қора ранг воситасида акс этган тимсолларда ҳам ижобий, ҳам салбий экспрессив бўёқдорлик ифодаланишини кузатиш мумкин.” [4,178]

“Авесто”да оқ ранг- ёруғлик ва эзгулик тимсоли сифатида кўрсатилдган. Шунингдек, ўзбек халқ мотам кўшиқларида оқ ранг ўлим ва йўқлик сифатида талқин қилинади”. [7,120]

Сўз мулкининг султони Ҳазрат Навоий қора рангни ижобий маънода талқин қиладилар. Адабиётшунос И.Ҳаққулов қора рангнинг ижобий сифатловчилик хусусиятларини Навоий ижоди мисолида ўрганар экан, қора рангнинг муқаддаслиги тушунчаси, “қадимдан, яъни турклардаги “Қорабош туғ”, “Сияхпўшлар” каби ушбу ранг билан боғлиқ эътиқодларда наъмоён бўлганлигини ва Аббосийлар халфасининг байроғи ҳам қора рангда бўлиб, бу ранг уларнинг хусусий ранги саналганлигини билдириб ўтади. Шунингдек, Навоий бу рангни – муборак ранг” [12,18] деб алқаганини таъкидлайди.

Навоийга бағишлаб ёзилган ушбу мисраларда: умри давомида ҳирс-у ҳавасга берилмагани, Самарқандга бориб илм ўрганганлиги, шаҳаншоҳ дўсти тортиқ қилган мартабалардан мағрурланиб кетмагани, туркий тил қудратини асарлари

орқали намоён этганлиги оқ ва қора ранглар миқёсида изоҳланади. Мавлоно Жалолоддин Румий айтганларидек: “Ҳар бир ашё ўзининг зиди билан аён бўлади”. Демак, ушбу мисраларда оқ ва қора сўзлари тазод санъатини юзага келтиряпти. Юқоридаги олимларнинг фикрларидан хулоса қиладиган бўлсак, оқ ва қора рангалар ҳамма вақт бир-бирига нисбатан анти позитсяда қўлланавермайди. Бу рангларнинг ҳам ижобий, ҳам салбий маънолар англата олиши илмий тадқиқотлар орқали асослаб берилган.

Усмон Қўчқор шеърларидаги услубнинг соддалиги, тилининг равонлиги, ижодини халққа етказадиган муҳим восита бўлиб хизмат қилади. Шоир шеърларида поэтик унсурлардан ҳам унумли фойдалана олганки, бу ижодидаги образлиликни ёрқин, аниқ тасвирларда кузатишда бевосита кўмак беради.

Энди ортиқ ғамдан сўйлама,
Қайғудан сўз очма, Гулойим,
Мен бахтсизни зинҳор ўйлама,
Сен бахтиёр бўлгин илойим.

Ошиқнинг вафодорлиги, мардлиги, ҳақиқий ва соф севги соҳиби эканлиги бахтсиз ва бахтиёр сўзлари биргина тазод санъатини юзага келтиради. “Тазод шеъриятда ҳам, насрда ҳам, драмада ҳам қўлланаверади. Бу санъат фақат ўтмиш адабиётидагина эмас, ҳозирги адабиётимизда ҳам кенг қўлланилмоқда.”

Дунёни сен рост деб айтдинг,
Асли дунё рост эмас,
Кўрганинг паст-у баландлар
Зинҳор баланд-у паст эмас.

Оқ оқ эмас, баланд баланд эмас, келди келмади тилшунослик нуқтаи назаридан антонимликни юзага келтирмайди, бироқ адабиётшуносликда тазод санъатини шакллантиради. Шоир бу омонат дунёнинг ўткинчилигидан сўз очиб, бир шеърнинг ўзида баланд-паст, дўст-ағёр, кам-кўп, ёлғон-рост каби сўзларни қўллаб, тазоднинг ажойиб намуналарини ярата олган.

Гоҳ ишондим, гоҳ тондим,
Гоҳ йиғлаб, гоҳ қувондим.
Бу ишқда мен андоқ ёндим,
Тутуним йўқ, кулим бўлмас.

Ишқ ўти, ишқда ёнмоқ бирикмаларини юқорида ҳам қўлладик. Усмон Қўчқорнинг поэтик маҳорати шундаки, ёнган жисмдан, албатта, тутун чиқади, тутун бутун борлиққа ёйилса ҳам охир-оқибат кулга айланади. Бир-бирига муносиб, мутаносиб бўлган, ёнмоқ, тутун ва кул сўзлари тўртлик мисраларида қўллаб, таносиб санъатини юзага келтирган, бу эса тўртликка ўзгача бадиий жозиба бахш этиб турибди.

Ватан эрки йўлимдирким,
Ўларман бу йўлда бир кун.

Бу шундайин ўлимдирким,
Бундан ширин ўлим бўлмас.

Мумтоз шеърятимизда бўлгани каби, замонавий шеърятимизда ҳам аксиморон санъатининг ажойиб намунасини келтирган. Бу мисрадаги “ширин ўлим” бирикмаси ҳам лирик қаҳрамон туйғуларини очиб беришга хизмат қилган. Усмон Қўчқорнинг ижодий тажрибаси шуни кўрсатадики, эстетик йўналишларнинг хилма-хиллиги, фалсафий-бадий умумлашмаларнинг теранлиги ва турфалиги шеърий санъатни ҳаётга яқинлаштиради.

“Тушов узган от” шеърига қарайлик:

Кенг яйловда ўтлар эди от,
Бир қичқириб оромин бузди.
Оёғини кўтарди азот,
Шиддат билан тушовни узди.
Чўпон сапчиб турди ўрнидан,
Қани отга келолса яқин!
Пишқирди ўт чиқди бурнидан,
Туёғидан чақнади чақин.

“Тушов узган от”даги от оддий отлардан эмас. Бу от афсонавий Ғирот, яъни Гурўғлининг отидек, яйловда ўтлаб юриб, бир қичқириқдан унинг ороми бузулди. Оёғини даст кўтариб, шиддат билан тушовни узиб ташлади. Чўпон бу ҳолатни кўриб ханг-у манг бўлиб ўрнидан туриб кетди. Аммо қани энди отга яқин келолса. От шундай бир қичқирдики, бурнидан ўт, туёғидан олов чақнаб кетди. Нима учун от бундай ғазабда?

Сарбастликнинг сармаст дунёси
Оғушига олар экан, от –
Ғирот деган номга муносиб –
Елкасидан чиқарди қанот.

Халқ оғизаки ижодидаги образ ва мотивларга замонавий ўзбек шеърятда ҳам кўп бор мурожаат қилинади. От образи ҳам ана шундай образлар сирасига киради. “Ғирот, Ғиркўк – “Гўрўғли” туркуми дostonларидagi афсонавий образ. Dostonларда тасвирланишича Гўрўғлини эмизган байтал билан Хуросон кўлидан чиқиб келган айғирдан урғочи қулун туғилади. Гўрўғли бу қулунни тарбиялаб войага етказди ва уч яшар бўлгач, Райхон арабнинг тулпоридан насл олади. Ғиркўк - фантастик услубда яратилган образ. У гапга тушунади, зарур пайтда қаҳрамон (Гўрўғли)га йўл-йўриқ кўрсатади, эҳтиёт қилади, душманлардан огоҳлантиради. Қаҳрамон бошига кулфат тушса, ачинади, йиғлайди, эгасини беҳатар ерга етади, кўриқлайди, у асирга тушиб қолса, элга хабар беради.” Ушбу шеърда тасвирланаётган Ғиротга қиёсланаётган от симосида адолатсизликка, зулумга чидай олмайдиган халқпарвар инсон гавдаланади. “Гўрўғли” туркуми дostonларининг

қаҳрамонлари Гўрўғли, Аваз номини қўлланиши, дoston куйловчи бахши Эргаш Жуманбулбул тилга олиниши, талмеҳ санъатини юзага келтиряпти.

Бу Гўрўғли экан-ку ва ё
Бу-ку ҳали ёш бола – Аваз –
Энди отни ортига ҳатто
Жуманбулбул қайтара олмас.

Отнинг бурнидан ўт чиқиши, туёқларидан олов чақнаши, елкасидан қанот чиқариши, ханжардек қўлоқлари, хамирдан оғир ҳавони кесиб ўтиши - бу ҳолатларни шоир муболағанинг ғулу тури билан тасвирлайди. Эркисизликдан дили вайрон от тимсолида, истиқлол соғинчи, озодлик руҳи етакчиликги шеърда акс этади.

Шуни таъкидлаш керакки, бадий санъатларнинг шеърий асарларда қўлланиши асарлар давомида ўрганилиб келинган. “Бадий санъатларни системалаштириб, уларни чуқур илмий таҳлил қилишга бағишланган асарлар илк бор араб кейинчалик форс-тожик ва туркий адабиётда пайдо бўлган”, [3,53]- деган қарашлар мавжуд адабиётшуносликда. Бадий санъатлар шеърнинг поэтик қимматини оширади, эстетик таъсирни кучайтиради.

Усмон Кўчқор шеърлари кишин ўйга толдиради, изтиробга солади, руҳий оғриқларга дучор қилади. Шоир шеъриятида оддий сўзлашувдаги сўз ва шакллар адабий тил билан, юксак бадий лексика билан ёнма-ён яшайди. У ўз шеърларида ўзбек тилининг хилма-хил, кўпчиликнинг нигоҳи тушмаган имкониятларини намоиш этади. Шоир учун бадий фикргина эмас, унинг лисоний ифода плани ҳам муҳим аҳамиятга эга.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Бобоев Т. Адабиётшунослик асослари. Т.: Ўзбекистон нашриёти . 2002. – В. 380
2. Муродий Т. Истиора. //ЎТА.- Тошкент, 1972-йил, 6-сон 78-80- бет
3. Оқилов М, Абдураҳмонов А// ЎТА. – Тошкент, 1990-йил, 5-сон. 53- бет
4. Рўзиева М. Ўзбек фольклорида ранг символикаси. Тошкент: – Фан , 2016. --- – Б.178
5. Сабриддинов А. Ойбек шеърларида истиора ва образ //ЎТА.- Тошкент, 1989-йил, 5-сон. 52- бет
6. Шарипова Л. Шеърят ва фольклор. Тошкент: Наврўз, 2019. – Б.133
7. Ўраева Д. Ўзбек мотам маросим фольклори.- Тошкент: Фан, 2004. – Б.120
8. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. 5 жилдлик. 5-жилд. – Тошкент: ЎЗМЭ нашриёти. 2008. –274, 381-б.
9. Кўчқоров У. Акссиз садолар. – Тошкент: Ғофур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1986. – Б.43

10. Қўчқоров У.Оғир карвон. – Тошкент: Ғофур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1991. – Б.16,13
11. Ҳамдам У. Янги ўзбек шеърляти. –Тошкент: Адиб, 2012. – Б. 192
12. Ҳаққулов И. Яна қора ранг талқини ҳақида// ЎТА. – Тошкент, 2001-йил, 3-сон. 18- бет
12. Интернет маълумотлари. Google.uz.
13. Darmon, Uraeva, Rajabova Rano, and Rajabov Dilshod. "The stylization of prose tales in Uzbek children's literature." *Religación: Revista de Ciencias Sociales y Humanidades* 4.18 (2019): 170-174.
14. Rajabova, Rano. "Ўзбек Болалар Адабиётида Фольклор Жанрлари Стилизацияси." *Центр научных публикаций (buxdu. uz)* 8.8 (2021).
15. Rajabova, Rano. "Адабий топишмоқларда халқ топишмоқларига хос жанрий белгиларнинг ифодаси." *Центр научных публикаций (buxdu. uz)* 3.3 (2021).
16. Rahmatovna, Torayeva Umriniso, and Rajabova Rano Zaripovna. "Study of Begali Kasimov's Activity in Literary Studies and Scientific Biography of the Scientist." *Journal of Survey in Fisheries Sciences* 10.2S (2023): 3454-3459.
17. Rajabov, Dilshod Zaripovich. "Radif in uzbek folk songs." *Theoretical & Applied Science* 10 (2018): 316-318.
18. Juraev, Mamatkul, Dilshod Rajabov, and Shahodatbonu Imomnazarova. "WEDDING SONG GENRE IN THE CEREMONY LYRICS OF THE CENTRAL ASIAN TURKISH PEOPLES." *Theoretical & Applied Science* 7 (2020): 467-473.
19. Rajabov, Dilshod Zaripovich. "O'ZBEK XALQ QO'SHIQLARIDA RADIFNING IFODA SHAKLLARI." *Konferensiyalar| Conferences. Vol. 1. No. 4. 2024.*
20. Ahmadovich H. S., Muminovna M. M. About Nisoriy Bobur And Humoyun //NVEO-NATURAL VOLATILES & ESSENTIAL OILS *Journal| NVEO.* – 2021. – С. 4753-4767.
21. Muhammadova M. HUMOYUN MIRZO NISORIY TALQINIDA: Mahbuba Muhammadova Termiz davlat universitetining mustaqil izlanuvchisi //Научно-практическая конференция. – 2021.
22. Mahbuba M. Nisoriyning "Muzakkiri ahbob" tazkirasida ayrim janr va badiiy san'atlar xususiyati //Karabük-2020.
23. Mo'minovna M. M. SECTION: HISTORY SCIENCE //POLISH SCIENCE JOURNAL. – 2019. – С. 29.
24. Mo'minovna M. M. NISORIY DO 'ST MUHAMMAD SULTON VA UNING IJODKOR SIFATIDAGI QIRRALARI HAQIDA //INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2023. – Т. 3. – №. 29. – С. 348-350.
25. Makhbuba M. "Muzakkiri Ahbob" Fable By Nisari And Its Role In Literature Studies //European Journal of Business and Social Sciences. – 2019. – Т. 7. – №. 10. – С. 111-116.
26. Sanobar A., Mahbuba M. O'LMAS UMARBEKOVNING"ODAM BO'LISH QIYIN"ASARINING BADIY TAHLILI //ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 74-80.